

UDK 811.163.42'282

811.163.42'373.2

Izvorni znanstveni članak

Rukopis primljen 28. IX. 2009.

Prihvaćen za tisak 17. XII. 2009.

Ankica Čilaš Šimpraga, Ivana Kurtović Budja

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb

acilas@ihj.hr, ikurtov@ihj.hr

ETNICI I KTETICI U KAJKAVSKOM NARJEČJU

Opisuje se i analizira tvorba etnika i ktetika u kajkavskom narječju. Raščlamba se temelji na podacima prikupljenima terenskim istraživanjima posljednjih gotovo pedeset godina u Upitnicima za Hrvatski jezični atlas (HJA), koji se izrađuje u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, te na podacima iz dijalektnih rječnika.

1. Uvod

Prvi opis kajkavštine u cjelini tiskan je 1905. godine. To je Lukjanenkovo djelo *Kajkavsko narječje*. Od tada su se mnogi dijalektolozi doticali kajkavštine ili su se posve posvećivali obradbi kajkavskoga narječja (od hrvatskih autora to su Ivšić, Junković, Hraste, Brozović, Težak, Šojat, Zečević, Kalinski, Lončarić, Lisac, Maresić, Celinić). Rezultat su tih proučavanja kajkavštine mnogobrojna terenska istraživanja, klasifikacije kajkavskih dijalekata, opsežne i temeljite monografije o pojedinim govorima odnosno skupinama govora, minuciozne raščlambe fonologije, morfologije, prozodije, dijelom i sintakse kajkavskoga narječja. Najmanji je broj istraživanja posvećen tvorbi u kajkavštini (Lončarić, Šojat, Težak), a radova o tvorbi etnika i ktetika u kajkavštini nije bilo. Međutim, analizi tvorbe etnika i ktetika u kajkavštini lako se pristupa s teorijskog stajališta o tvorbi u standardnome hrvatskom jeziku, jedino što u toj analizi valja voditi računa o kajkavskim jezičnim obilježjima koja se iščitavaju iz građe.

Kako bismo dobili uvid u to kojim imenom stanovnici pojedinih naselja nazivaju sami sebe, bez obzira na standardizirani oblik, tvorbenu analizu etnika u ovome radu temeljimo na podacima prikupljenima terenskim istraživanjima

ma posljednjih gotovo pedeset godina u Upitnicima za Hrvatski jezični atlas (HJA), koji se izrađuje u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, te na podacima iz dijalektnih rječnika. Iz prikupljene se građe dadu izdvojiti neke od temeljnih fonoloških karakteristika kajkavštine.

2. Što su etnici?

U stranoj znanstvenoj literaturi mnogo je pisano o etnicima, također i o etnonimima, te se može zaključiti da se oni s teoretskog stajališta u različitim državama različito tretiraju. U hrvatskoj se znanstvenoj sredini jezikoslovni termin *etnik* najčešće definira kao „naziv stanovnika ili stanovnice naseljenog mjesta, kraja, zemlje, države, odnosno naziv muškarca ili žene koji odatle potječu“¹.

Otvora se pitanje jesu li etnici imena ili nazivi. Naime, suvremene hrvatske gramatike etnike uglavnom definiraju kao nazive², dok ih pravopisni priručnici hrvatskoga jezika smatraju imenima, što se iščitava iz pravila za pisanje riječi velikim početnim slovom, među kojima, uz ostale vrste imena, kažu da se tako pišu: „9. imena naroda i skupina naroda, imena državljana, stanovnika i regija: **Hrvati – Hrvat, Mađari – Mađar...**“³. Upućuje li različito tretiranje etnika, u gramatikama je riječ o nazivima, a u pravopisnim priručnicima o imenima, na terminološku zbrku ili na teoretsku nerazriješenost statusa etnika?

Raspravljajući o tome jesu li etnici imena ili nazivi, Mirko Peti kaže: „Po svojoj semantičkoj strukturi i etnik i etnonim jesu imena; to nije upitno“ (1997: 101). No dalje tvrdi: „Etnik je ime svih stanovnika naseljenog mjesta ili kraja, ne jednoga i ne mnoštva. Svih, bez obzira na uzrast, spol, rod i broj“ (1997: 102). Iz toga dalje proizlazi: „Od imena mjesta Zagreb i kraja Dalmacija imena su i ujedno etnici samo riječi tipa *Zagrepčani* i *Dalmatinci* s gramatičkim oblikom *pluralia tantum* itd. (i sa semantičkim nebrojivim oblikom pojedinačnosti kojim se na ono što se imenuje, svi stanovnici mjesta i kraja bez obzira na uzrast, spol, rod i broj, upućuje na nešto pojedinačno i u svojoj pojedinačnosti nebrojivo“ (1997: 103–104).

¹ Barić i dr. ²1997: 313.

² U *Gramatici hrvatskoga jezika* J. Silića i I. Pranjkovića ne rabi se ni *naziv* ni *ime*, već se kaže: „Imenice koje znače stanovnike naseljenoga područja nazivaju se **etnici** (prema grčkoj riječi *éthnos* koja znači ‘narod’)“ (2005: 160).

³ Badurina i dr. 2007: 122.

Stajalište da su etnici i etnonimi samo imenice u množini zastupa i Šimunović u enciklopediji *Słowiańska onomastyka*⁴, dok „etnici i etnonimi u obliku jednine dobivaju osobine naziva, a ne imena iako posjeduju u asocijativnom (onomastičkom) sadržaju osobine vlastitoga imena“ (2002: 531).

Svojevrsan dvostruki značaj etnika otkriva i Živko Bjelanović koji kaže „da su etnici znatno manje značenjski prazna etiketa od toponima i antroponima i da su od riječi svoje leksičke skupine znatno bogatiji značenjem i na razini denotacije i na razini konotacije“ te zaključuje da su oni sličniji apelativima i po značenju (2007: 31).

U ovom radu bit će govora samo o imenima stanovnika naselja koja se nalaze na kajkavskome području, i to o imenima kojima se imenuju sami stanovnici pojedinog naselja. Pritom se nećemo baviti statusom tih etnika u standardnome hrvatskom jeziku jer je to drugo i veliko tematsko područje⁵. Ovdje samo podsjećamo na poštokavljivanje neštokavskih ojkonima (*Brdovac* < *Brdovec*, *Dionice* < *Delnice*) i ktetika (*brdovački* < *brdovečki*, *čakovački* < *čakovečki*) u *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU* te promjenu jezične norme koja je išla u tom smjeru da se prihvaćaju oblici kojima se nazivaju sami nositelji određenog imena. Što se tiče odnosa suvremene jezične norme prema “boljem”, po *Hrvatskome jezičnom savjetniku* “istina” je na pola puta: „Dvije su tvorbe etnika: terenska i općeknjiževna, npr. *Zenica – Zeničak* : *Zenica – Zeničanin*. U stručnim radovima prednost se daje izvornomu, terenskomu liku, dok je u općoj uporabi običniji općeknjiževni lik“ (1999: 200).

No da bismo znali kakav je terenski lik, trebali bismo skupiti terenske potvrde i donijeti ih u zajedničkoj publikaciji. Velik trud u takva proučavanja uložio je akademik Stjepan Babić koji je zajedno s profesorom Milanom Nosićem prikupio građu na temelju koje nastaje Hrvatski mjesni rječnik pod vodstvom Nataše Bašić-Kosić u Leksikografskom zavodu „Miroslav Krleža“.

Napominjemo da čak i mnogi dijalektni rječnici ne donose etnik i ktetik mjesta čije leksičko blago predstavljaju, pa je time i istraživanje njihove tvorbe otežano, a potreba za radom na ovoj temi neodgodiva. Činjenica je da je tvorba riječi u našim narječjima vrlo slabo istražena, pa tako i tvorba etnika i ktetika. Dosad je najbolje istraženo štokavsko narječje, osobito područje Bukovice⁶.

⁴ Takvo stajalište Petar Šimunović iskazuje i u *Rječniku bračkih čakavskih govora* (2006.), u kojem sve etnike donosi u nominativu jednine i pisane malim početnim slovom, npr. *milnôrka* ‘žena koja živi u Milni’ (str. 288).

⁵ v. Čilaš Šimpraga 2009. Etnici i ktetici – standardni jezik i stanje na terenu, *Prvo nacionalno savjetovanje o zemljopisnim imenima*, Zadru 23. i 24. listopada 2009. (u rukopisu)

⁶ v. Bjelanović 1978.

3. Fonološke karakteristike prikupljene građe

3.1. Samoglasnici

Specifičnu kajkavsku jezičnu crtu **izjednačenje jata s poluglasom** ($\check{e} = ə$) nije moguće dokazati u građi jer građa nije toga tipa da bi se moglo zaključiti jesu li se jat i poluglas izjednačili u dotičnom govoru. Građa nam nudi samo podatak o refleksima jata i poluglasa u etničkoj i ktetičkoj građi na kojoj se temelji rad. Npr. iz etnika i ktetika *Brėžan – Brėžânka – brėški* vidimo da je jat dao ϵ , a u toponimu *Brčřvęc* fonem ϵ refleks je starohrvatskoga glasa \bar{a} .

Diftongacija u dugim naglašenim slogovima javlja se u delničkom govoru (*Dėjũnčan – Dėjũnčycya – dėjũnšky*).

Čuvanje posebne vrijednosti za poluglas crta je koja karakterizira plješivčokoprigrorske govore. U građi je ta crta potvrđena u Ozlju: *Ōzəl – Ōzəlčan – Ōzəlčanka*, ali i u gorskokotarskom govoru Delnica: *Dėjũnčę – Dėjũnčan – Dėjũnčycya – dėjũnšky*.

Zatvorenost samoglasnika jedna je od kajkavskih fonoloških crta. U građi je zabilježena u više primjera. Najčešće se javlja zatvoreni dugi samoglasnik \bar{a} . Zatvoreno ϵ najčešći je odraz izjednačenoga jata i poluglasa $\check{e} = ə$, a ogleda se npr. u etniku za mušku osobu *Trėbarec*.

Otvoreni samoglasnici σ i ϵ dio su inventara velikoga broja današnjih kajkavskih govora. Tu karakteristiku kajkavštine nalazimo i u građi, npr. *Putj'õnčar – Putj'õnčarka – putj'õnskij* odnosno *S'ęrdęhel – Sęrdęhėlčan – Sęrdęhėlčančica – sęrdęhelsinki; Podrąvskę S'ęsvęę – Sęsv'ęčan – Sęsvęčica – sęsvęčk.*

Bednjanski se govor odlikuje fonetskim i fonološkim specifičnostima u okviru kajkavštine. Naime u bednjanskom je fonetska vrijednost svih vokala (osim i i e) pomaknuta: $\epsilon > a$; $a > o$; $o > u > \ddot{u}$. Iz niza ojkonim – etnik – ktetik vidi se fonološka neutralizacija $a > o$ odnosno $o > u$ (*Bėdńo – Bėdńũnčuni*⁷ – *Bėdńũnčunka*⁸).

3.2. Suglasnici

Ukidanje oprjeke po zvučnosti ispred šumnika i u dočetnom položaju jedno je od obilježja kajkavštine. U građi se javlja ukidanje oprjeke po zvučnosti u ojkonimima, npr. *Brót, Svęti Krış*. U etnicima i kteticima dolazi do izra-

⁷ U načelu terenske podatke donosimo u nominativu jednine, no u nekoliko slučajeva ne rasplažemo podatkom za N jd. jer su neki etnici u upitnike zapisani u nominativu množine.

⁸ U građi nije potvrđen ktetik.

žaja kajkavska distribucija suglasnika *v*: dok se kao opstruent vlada pred drugim suglasnicima (*Virje – Virôfci – Virofčica – virôfski; Vrbovec – Vrbôfčan – Vrbofčâjinka – vrbovččki; Jagñedôvēc – Jagñedôfčan – Jagñedôfčica – jagñedovččki*), u položaju iza opstruenta ponaša se kao sonant (*Svęta Nędela – Svetonędelščan – Svetonędelka – svetonędelski*), a također i iza sonanta (*Orvâti – Orvâščan – Orvâščanka – orvâščanski*). No, ima primjera u kojima se i ispred opstruneta *v* ponaša kao sonant: (*H)izanovęc – Ižandvčan – Ižandvčanka – (h)izanovččki, Pisārevina – Pisārevčan – pisārevački*.

Palatalne su se afrikate *č i *t' izjednačile u bezvučnoj afrikati č̣ koju nalazimo u većini kajkavskih govora. Razvoj glasa *d'* u kajkavštini je tekao u smjeru *j* te *ž*. To potvrđuju i primjeri iz građe: *Kupinčâk – Kupinčâjka – kupinččka⁹; Zdenčâk – Zdenčârka – zdęnački/zdenčârski* odnosno *Šuržęvęc – Šuržęfčan – Šuržęfčica – šurževččki*.

Dva para palatalnih afrikata postoje u plješivičkoprigrorskim te u donjosu-tlanskim govovima. U građi se nalaze *Krāšić – Krašičânac, Krašičâjka* te *Lijevo Sredičko – Srīčan – Sričâjka – srīčki*.

Sudbina spiranta x u kajkavštini je različita. Načelno se taj fonem čuva. Usto, u kajkavskim se govovima javlja i sekundarni, protetski *x* ispred *r*, no u našoj građi nema potvrda za tu pojavu. Uglavnom na istoku kajkavštine, ali i u Turopolju (npr. Kravarsko), u Plešivičkom prigorju (npr. Prodindol) došlo je do gubitka *x* iz sustava i njegove zamjene s *v*. No, u kajkavštini ima i govora u kojima je prisutna i suprotna zamjena *v* > *x*. Različitu sudbinu fonema *x* u kajkavštini dijelom potvrđuju i etnici i ktetici, npr. *Orvâti – Orvâščan – Orvâščanka – orvâščanski; Lebīne – Lebīnčan – Lebīnka – lebīnski* – primjeri u kojima se *x* gubi, te ¹⁰*Homočânec – Homočđkiña – hđmočki*, u kojima se *x* čuva. Dvojakost fonemskoga statusa /x/ odnosno /h/ uočava se u primjeru (*H)izanovęc – Ižandvčan – Ižandvčanka – (h)izanovččki*.

Depalatalizacija l i ŋ jedno je od obilježja kajkavštine. U građi je nalazimo u primjerima: *Krâlefčan – Krâlefčanka – krâlevečki, Svetonędelščan – Svetonędelka – svetonędelski* te u ojkonomima *Gũorne Vrâpčę, Svęta Nędela, S'ęrdęhęl*. No do depalatalizacije ne dolazi svuda, npr. *Bedñũncuni – Bedñũncunka, Homočđkiña, Japatofčđňka* odnosno ojkonomi *Bęđño, Gõrña Gärešnica, Jagñedôvęc*.

⁹ U načelu ktetike donosimo u muškom rodu, no u nekoliko slučajeva u građi imamo potvrde samo za ženski rod.

¹⁰ Primjere donosimo u onakvu zapisu kakav je u građi, dakle sa /x/, tj. velarnim spirantom, i /h/, faringalnim spirantom. Ovdje nas zanima postojanje fonema /x/ ili /h/ u konsonantskom sastavu pojedinoga govora ili njihov izostanak, a ne njihovo međusobno razlikovanje.

Anticipacija palatalnog elementa u *ń*, jezična osobina karakteristična poglavito za kajkavštinu, ali koju nalazimo i u nekim štokavskim govorima, javlja se u etniku za žensku osobu i ktetiku, ako je tvoren od etnika, a ne od ojkonima, npr. *Bistrâjnka – bistrâjnski, Vrapčâjnka, Vrbofčâjnka*, no moguća je anticipacija palatalnog elementa uz čuvanje *ń*, npr. *Cublinčâjnka, Kalničâjnka*.

Protetski suglasnik *j* u kajkavštini se javlja pred samoglasnikom *o* i rijetko pred *a*. U našoj je građi potvrđen protetski *j* ispred *a* u *Jápatovec – Japatofčan – Japatofčôjka – jápatovečki*.

Slogotvorni je *r* dio samoglasničkoga inventara i kajkavskih govora. U nekim govorima može doći do njegova uklanjanja umetanjem vokala *ɛ*, a u nekim se javlja sekundarni slogotvorni *r̥* kao što je to u Vratišincu: *Vrt'išynɛc* (< *Vratišinec*) – *Vrt'išynčar – Vrt'išynčarka – vrt'išynsky*.

3.3. Prozodijske crte

Prozodijski sustavi u kajkavštini većinom imaju tri naglaska: dva duga i jedan kratki te nenaglašenu dužinu i kraćinu. No ima i sustava s četiri, dva i jednim naglaskom. Svi naglasci mogu doći u svakom slogu u riječi (npr. *Rěčičan, Kalničan, Topolôfčan*), dakle i u zadnjem (*Brdofčan*) i u jedinom slogu (npr. ojkonim *Brôt*), no svaki govor ima svoj prozodijski sustav i distribucijska ograničenja. Nenaglašena dužina dolazi samo ispred naglašenog sloga (*kālñički*).

4. Tvorba etnika za mušku osobu

Analizom 65 etnika za mušku osobu u kajkavskom narječju, koliko ih ima u našem korpusu, uočeno je da se od jednočlanih ojkonima etnici tvore sufiksalsnom tvorbom, a od višečlanih gdje sufiksalsnom od imeničkoga dijela ojkonima, a gdje složeno-sufiksalsnom tvorbom od obaju članova.

Kako prevladava sufiksalsna tvorba, uz nekoliko primjera za složeno-sufiksalsnu, i kako građa nije velika, tvorba se prikazuje prema potvrđenim sufiksima, a ne prema tvorbenim osnovama, niti prema tvorbenom načinu, a pogotovo ne prema značenjima tvorenica, jer sve znače 'stanovnik mjesta', a što je četvrto moguće polazište za prikaz tvorbe riječi.

U radu govorimo o brojnosti, a ne o plodnosti sufiksa u tvorbi etnika jer su ti etnici već izvedeni, oni se čuvaju, a novi nisu potrebni. I Babić u *Tvorbi riječi u hrvatskom književnom jeziku* (1986: 203) kaže: „U načelu od domaćih osnova svi su sufiksi slabo plodni ili su neplodni jer su gotovo od svih osnova etnici već izvedeni, kategorija je domaćih osnova iscrpena. Plodnost se može oči-

tovat u potiskivanju drugih sufiksa i u tvorbi etnika od osnova stranih toponima. Ako se dakle ovdje govori o plodnosti, valja imati na umu da je taj naziv upotrijebljen uvjetno, gotovo u značenju brojnosti. No kako brojnost utječe na plodnost, i ta bi terminološka nedosljednost imala svoj smisao“.

Babić u članku „Tvorba etnika u dijalektima i u hrvatskom književnom jeziku“ (1976: 162, 167, 174), nabrajajući sufikse u tvorbi etnika za muške osobe i govoreći o njima, izdvaja ove sufikse kao karakterističnije za kajkavsko (neki i za štokavsko) narječje: **-aš**, **-čak**, **-čanin**, **-čār**, **-janac**, **-ovčanin**, **-ščāk**, **-ščanin**. Nakon analize podataka iz Upitnika za HDA i ostale građe, pokazalo se da su u kajkavskom narječju među brojnijima sufiksi: **-(j)an**, **-čan**, **-ec**. Ostali su sufiksi **-ščan**, **-jak**, **-(j)ar**, **-(j)ančan**, **-(j)anec**, **-čanec**, **-čar** i **-ovec**.

4.1. Sufiks **-(j)an**¹¹

Sufiks **-(j)an** najčešći je sufiks u tvorbi etnika za mušku osobu u kajkavskom narječju, a i inače je u samom središtu suvremene tvorbe jer se njime najčešće tvore etnici u svim hrvatskim narječjima. Naravno, na drugim terenima on može glasiti **-anin**, tj. **-janin**. To je jedini sufiks koji nije opterećen raznim značenjima, nego sudjeluje samo u tvorbi etnika te dolazi na cijelome hrvatskom jezičnom području¹². Prema našoj građi varijanta **-jan** dolazi na osnove koje se završavaju suglasnicima **-c**, **-d**, **-g**, **-k**, **-t** (*Martīnčan* < *Martīnec*, *Brđjan* < *Brôt*, *Lekēničan* < *Lekēnik*, *Bržžan* < *Pōsavski Brēgi*, *Sęsv'ęčan* < *Podrāvskę Sęsv'ęte*). Ti završni suglasnici sudjeluju u jotaciji. Namjesto sonanta *v* često u kajkavskim govorima dolazi frikativ *f* (*Brdoččan* < *Břdovec*, *Jagñedōččan* < *Jagñedōvęc*), ali *v* može ostati nezamijenjen (*Ižandvčan* < (*H*)*izanovec*).

Taj sufiks nalazimo u tvorbi ovih etnika: *Biškūpčan* < *Biškupec*, *Brčęččan* < *Brčęveć*, *Brdoččan* < *Břdovec*, *Brđjan* < *Brôt*, *Bržžan* < *Pōsavski Brēgi*, *Cublīnčan* < *Cūblīnec*, *Dējūnčan* < *Dējūnęcę*, *Goričan* < *Mārija Gōrica*, *Šūržęfčan* < *Šūržęvęc*, *Ižandvčan* < (*H*)*izanovec*, *Jagñedōččan* < *Jagñedōvęc*, *Japatōččan* < *Jāpatoveć*, *Kalnīčan* < *Kālnik*, *Krāleččan* < *Krāleveć*, *Lekēničan* < *Lekēnik*, *Martīnčan* < *Martīnec*, *Marūšovčan* < *Marūševęc*, *Peterānčan* < *Peterānec*, *Ręčičan* < *Ręčica*, *Sęsv'ęčan* < *Podrāvskę Sęsv'ęte*, *Topolōččan* < *Topolōveć*, *Vaščan/Vāščan* < *Vāška/Vāška*, *Vrbđččan* < *Vřboveć*.

¹¹ Gramatike različito tretiraju ovaj sufiks. U *Gramatici hrvatskoga jezika* autora Težaka i Babića (2004: 186) te u *Gramatici hrvatskoga jezika* Silića i Pranjkovića (2005: 160) govori se o sufiksu **-(j)anin**, u *Tvorbi riječi u hrvatskome književnome jeziku* S. Babić (2002: 89–90) govori o sufiksima **-(j)anin**, dok se u *Hrvatskoj gramatici* E. Barić i dr. govori samo o jednom sufiksu **-anin** (1997: 313), no ističe se da taj sufiks dolazi i na jotirane osnove, npr. *Arabljanin*, *Karlovcānin* itd.

¹² V. Babić 1976: 157.

Sufiksna varijanta **-an** u građi dolazi na osnove koje se završavaju sonantom **-r** ili palatalom **-č** (*Bīstran/Bistrān* < *Gōrnja Bīstra*, *Vrāpčan* < *Gūorne Vrāpče*).

4.2. Sufiks **-čan**

Kao što je već rečeno, S. Babić ovaj sufiks ubraja među plodnije u tvorbi etnika u kajkavskome narječju, a to potvrđuje i naša analiza u kojoj je on drugi sufiks po brojnosti, tj. oko jedne šestine etnika za mušku osobu tvori se s pomoću tog sufiksa. Prema našim podacima dobivaju ga osnove koje se završavaju sonantom **-m**, **-n**, **-l**, **-v**, **-lj** te šumnikom **-ž**¹³ (*Xūmčan*, *Zelīnčan*, *Serdēhēlčan*, *Pisārevčan*, *Ōzaljčan*, (*Gōrno*)*Gāreščan*).

Potvrde: *Dōbrafčan* < *Dōbravičę*, (*Gōrno*)*Gāreščan* < *Gōrnia Gārešnica*, *Xūmčan* < *Xūm*, *Krapīnčan* < *Krāpina*, *Lebīnčan* < *Lebīne*, *Ōzaljčan* < *Ōzalj*, *Pisārevčan* < *Pisārevina*, *S'erdēhēlčan* < *S'erdēhēl*, *Svetēkrīščan* < *Svēti Krīš*, *Šestīnčan* < *Šestīņę*, *Zelīnčan* < *Zēlina*.

4.3. Sufiks **-ec** odnosno **-ac**

Treći po čestoti u tvorbi etnika za muške osobe, sufiks **-ec** dolazi na osnove koje se završavaju sonantom. U našoj građi pronašli smo potvrde za osnove koje se završavaju sonantima **-r**, **-l**, **-n**.

Potvrde: *Dugosēlec* < *Dōge Sēle*, *Krāpinec* < *Krāpina*, *Lobōrec* < *Lōbor*, *Sanobōrec* < *Sanōbor*, *Trēbaręc* < *Trēbarjevę Dęsne*, *Varāždīnec* < *Var'aždin*.

Kako ima kajkavskih govora u kojima refleks poluglasa nije *e* nego je *a*, u građi imamo i potvrde za sufiks **-ac**: *Prodindōlac* < *Prōdindol*, *Severīnac* < *Sevērin na Kūpi*.

4.4. Ostali sufiksi

Među ostalim jednosložnim sufiksima plodniji je **-ščan** (*Mārtiščan* < *Mārtin*¹⁴, *Orvāščan* < *Orvāi*, *Svetonēdelščan* < *Svęta Nędęla*, *Svet'omarščan* < *Sv'eta M'arija*), a slabo su plodni **-ak** (*Zdenčāk* < *Zdęnčina*) odnosno **-jak** (*Goričak* < *Knęz Gōrica*, *Kupinčāk* < *Kūpinec*), **-jar** (*Blātničar* < *Blātnica Pōkupska*, *Vrt'išynčar* < *Vrt'išynę*) i **-čar** (*Puťj'ōnčar*).

¹³ U hrvatskom jeziku u cjelini sufiks *-čanin* dolazi na osnove koje se završavaju sonantom te iznimno kojim drugim šumnikom (Babić 1976: 162).

¹⁴ Službeni je ojkonim *Sveti Martin na Muri*.

Složeni sufiksi¹⁵ **-(j)ančan, -(j)anec, -ovec** i **-čanec** nisu osobito plodni, a dolaze uglavnom na jednosložne (*Virôvec* < *Virje*), dvosložne (*Bedňûnčun* < *Bědňo*, *Čebrânc* < *Čeber*, *Homočânc* < *Hõmok/Hõmok*, *Krapinčãnc* < *Krâpina*, *Tõhofčanic* < *Tõhovic*) ili trosložne osnove *Hrastõlõnčan* (< **Hrastovljančan*) < *Hrastõskõ*. (< *Hrastovsko*).

Prisutna je i sinonimna tvorba za stanovnike Krapine: *Krapĩnčãnc*, *Krapinčãnc*, *Krãpinec*. Samo se od prvog imena tvori etnik za žensku osobu.

Ima primjera u kojima je teško utvrditi tvorbenu vezu između ojkonima i etnika, kao što je u slučaju Lijevo Sredičko kojemu je stanovnik *Srĩcan*.

4.5. Tvorba muških etnika od višečlanih ojkonima

Od višečlanih ojkonima etnici se tvore na različite načine. Mogu se izvoditi od jednog člana, najčešće imeničkoga, ili se mogu tvoriti složeno-sufiksanim načinom od dvaju članova. Zbog malog broja dvočlanih ojkonima u našoj građi nije moguće dati pravila za tvorbu etnika. Uz složeno-sufiksalsnu tvorbu u primjerima *Svetonědelščan* < *Svęta Nędęla*, *Svet'omarščan* < *svet'omarske* (< *Sv'eta M'arija*), *Svętekrĩščani* < *Svęti Krĩš*, postoji mogućnost samo sufiksalsne tvorbe uz izostavljanje atributa iz dvočlanog ojkonima, npr. (*Gõrño*)*Gãreščan*, *Xũmčãnc*, *Krãlefcãnc*, *Srĩcan*, *Trębarec*, *Vrãpčãnc*.

U primjeru *Łũkofčãnc* (< *Łũkovdol*) etnik je nastao upravo od atributnoga dijela ojkonimne složenice.

4.6. Skraćivanje osnova

S obzirom na malen broj etnika pri čijem se izvođenju osnove skraćuju, teško je utvrditi pravila kad se one skraćuju, a kad se ne skraćuju. Iz literature je poznato da se osnova skraćuje kako bi se bolje prilagodila tvorbi etnika te kako bi etnik bio kraći. Time se ujedno izbjegava nagomilavanje palatalnih suglasnika na tvorbenom šavu (Babić 2002: 241).

U našim primjerima riječ je o skraćivanju završetka **-ina** u *Pisãrevčãnc* (< *Pisãrevina*) i *Zdenčãk* (< *Zdęnčina*), **-je** u *Virõfci* (< *Virje*), **-jevo** u *Trębarec* (< *Trębarjevę Dęsne*), **-ica** u *Dõbrafcãnc* (< *Dõbravice*) te završetka **-nica** u (*Gõrño*)*Gãreščan* (< *Gõrña Gãrešnica*).

¹⁵ Doduše, Babić kaže: „Ma kako pojedini složeni sufiksi nastali, danas ih treba smatrati jednomorfemskim sufiksima jer bismo inače morali govoriti o složenim sufiksima i kad nema mogućnosti da se to dokaže“ (1976: 151).

5. Tvorba etnika za žensku osobu

Svi su etnici za ženske osobe (prema našem korpusu) nastali sufiksalsnom tvorбом, a u tvorbenoj analizi nametnula se potreba klasificiranja etnika u dvije skupine. U prvoj skupini riječ je o mocijskoj tvorbi sufiksima **-ka** i **-ica** te **-jakinja**. Samo je u jednom primjeru potvrđena mocijska tvorba sufiksom **-čica**: *Serdęhêlčančica* < *Serdęhêlčan*, dakle u kajkavskom govoru u Mađarskoj. Prema Babićevu istraživanju taj je sufiks prisutan samo na kajkavskom području u tvorbi etnika za žensku osobu od ojkonomne osnove (Babić 1976: 180).

Sufiks **-jakinja** također je potvrđen u samo jednom primjeru, opet u Mađarskoj: *Homočđkiña* < *Hõmok/Hõmok*. Za taj sufiks Babić kaže da potvrđen samo u jednom primjeru u njegovoj građi (Babić 1976: 181).

U drugoj skupini sufiksi **-ka**, **-janka** i **-ica** dolaze na ojkonomne osnove.

5.1. Mocijska tvorba etnika za žensku osobu

Mocijskom tvorбом izvedeno je oko dvije trećine etnika za žensku osobu, od toga više od polovice s pomoću sufiksa **-ka**, koji je na cijelome hrvatskom prostoru u središtu mocijske tvorbe etnika. Sufiksom **-ica** tvori se znatno manji broj etnika za žensku osobu.

Sufiks **-ka** dolazi samo na osnove na **-n** ili **-r**, i to na etnike za muške osobe tvorene s pomoću sufiksa **-(j)an**, **-čan** te **-ar**.

Pred sufiksom **-ka** *n* se često zamjenjuje s *ń*, a taj glas može imati različite realizacije u pojedinim govorima ovisno o distribucijskim pravilima u fonološkim sustavima tih govora.

Potvrde: *Bedńúnčunka* < *Bedńúnčun*, *Bistrâjnka* < *Bistran/Bistrân*, *Biškupčâjka* < *Biškupčan*, *Blätničarka* < *Blätničar*, *Brčefčâjka* < *Brčefčan*, *Brđofčanka* < *Brđofčan*, *Brojânka* < *Brđjan*, *Bręžânka* < *Bręžan*, *Cublinčâjnka* < *Cublīnčan*, *Dõbrafčęnka* < *Dõbrafčan*, *Goričanka* < *Goričan*, (*Gõrńo*) *Gàreščanka* < (*Gõrńo*) *Gàreščan*, *Gráčanka* < *Gráčan*, *Xùmčanka* < *Xùmčan*, *Ižanđvčanka* < *Ižanđvčan*, *Japatofčõńka* < *Japatoščan*, *Kalničâjńka* < *Kalničan*, *Krâleřčanka* < *Krâleřčan*, *Krapīnčanka* < *Krapīnčan*, *Łukofčanka* < *Łukofčan*, *Martīnčanka* < *Martīnčan*, *Mârtiščanka* < *Mârtiščan*, *Marušefčanka* < *Marušovčan*, *Orvâščanka* < *Orvâščan*, *Ōzâlčanka* < *Ōzâlčan*, *Puřj'õnčarka* < *Puřj'õnčar*, *Rěčičanka* < *Rěčičan*, *Sričanka* < *Sričan*, *Šestīnčanka* < *Šestīnčan*, *Topolořčanka* < *Topolořčan*, *Tõhofčâjka* < *Tõhofčanic*¹⁶, *Vâščânka/Vâščanjka* <

¹⁶ U građi nije zabilježen naglasak.

*Vāščān/Vāščān, Vrapčājnka < Vrāpčān, Vrbofčājnka < Vrbōfčān, Zdenčārka < *Zdenčār¹⁷, Zelinčājnka < Zeliščān.*

Potvrde su za sufiks **-ica** sljedeće: *Lōborčica < Lobōrec, Trēbarčica < Trēbarec, Virofčica < Virōfci¹⁸.* Prema građi sufiks **-ica** dolazi na etnike za muške osobe tvorene s pomoću sufiksa **-ec**.

5.2. Tvorba etnika za žensku osobu od ojkonomne osnove

U više od trećine etnika za žensku osobu osnova je ojkonomna, a sufiksi su **-ka, -ica** i **-janka**. Sufiks **-janka** javlja se u etniku *Kupinčānka < Kūpinec*.

5.2.1. Sufiks **-ka** javlja se u etnicima: *Dugosēlka < Dōgē Sēlē, Lebīnka < Lebīne, Peterānka < Peterānec, Prodindōlka < Prōdindol, Sanobōrka < Sanōbor, Severīnka < Sevērīn na Kūpi, Svetonēdelka < Svētā Nēdēla.*

Taj sufiks često dolazi na ojkonomne osnove od kojih se etnik za mušku osobu tvori s pomoću sufiksa **-ec** (ali i **-čan**: *Peterānčan*).

5.2.2. Sufiks **-ica** potvrđen je u etnicima: *Dēiūāncycyca < Dēiūānce, Žūržefčica < Žūržēveč, Jagñēdōfčica < Jagñēdōvčec, Sēsvečica < Podrāvskę Sēs'v'ęte.*

Taj sufiks dolazi na ojkonomne osnove od kojih se etnik za mušku osobu tvori s pomoću sufiksa **-čan**.

5.2.3. Jedini primjer tvorbe etnika za žensku osobu od ktetika jest *Svet'omarščica < svet'omarski (< Sv'eta M'arija)*, koja je tvorena složeno-sufiksalsnom tvorbom s pomoću sufiksa **-ica**.

6. Tvorba ktetika

Ktetici su u kajkavskom narječju odnosni pridjevi nastali sufiksalsnom tvorbom, dodavanjem sufiksa **-ski** osnovi koja može biti ojkonomna ili od etnika. Većina je ktetika nastala dodavanjem sufiksa **-ski** ojkonomnoj osnovi, a manji je broj primjera za tvorbu s pomoću osnove etnika.

Od ojkonomne su osnove nastali ovi ktetici: *biškupēčki, blātnički, brdovēčki, brčevēčki, brčški, cublinēčki, dēiūānšky, dōbrovačke, dugosēlski, žūrževēčki, gorički, (h)izānovēčki, hōmočki, xūmski, jagñēdovēčki, jāpatovečki, kālñički, krālevečki, krāpinski, krāšički, kupinēčki, lebīnski, lekñički, lōborski, martīnški, marūševēčki, peterānski, pisārevački, prodindōlski, putj'ovski,*

¹⁷ Premda je u građi potvrđen etnik za mušku osobu *Zdenčāk*, etnik za žensku osobu *Zdenčārka* dobiven je, pretpostavljamo, mocijskom tvorbom od u građi nepotvrđenog etnika za mušku osobu *Zdenčār*.

¹⁸ U građi je zapisan samo etnik za mušku osobu u množini.

rěčički, sanobòrski, severínski, svetonēdelski, svētekrīški, sęrdęhělski, sęsvęčkt, šestínski, topòlovečki, trębarski, tǫhovički, vrbovęčki, zdęnački, zelínski.

Osnovom od etnika nastali su ovi ktetici: *bistrájnski, brǫjsky, čebrànsky, gráčanski, krapjânski, orvāščanski, srički, vāščanski, virǫfski, vrapčâjnski, zdenčârski.*

Sufiks je **-ski** dodavanjem na pojedine osnove izazvao glasovne promjene kojima se često zatire tvorbeni šav. Njegova je raspodjela ovakva:

6.1. Sufiks **-ski**

Sufiks **-ski** potvrđen je u: *bistrájnski, brǫjsky, čebrànsky, dugosęlski, gráčanski, hrastòlǫjsky, xũmski, krāpinski, krapjânski, lebínski, lǫkofski, puťj'ǫski, lǫborski, martĩnski, orvāščanski, peterânski, prodindǫlski, sanobòrski, sęrdęhělski, severínski, svet'omarski, svetonēdelski, šestínski, trębarski, vāščanski, virǫfski, vrapčâjnski, zelínski.*

Ktetici sa sufiksom **-ski** tvore se od osnova koje završavaju sonantom i suglasnikom **f < v**. Neke su osnove nastale kraćenjem, tj. gubitkom završetka **-ec** (*martin-ski < Martinec, peteran-ski < Peteranec*). U ktetiku *puťj'ǫski* (< *Putjane*) dočetni je **n** iz osnove nazalizirao prethodni samoglasnik. U tvorbi ktetika od dvočlanih ojkonima *lǫkovdol* i *Prǫdindol*, nastalih slaganjem pridjeva i imeničke osnove *dol-*, ta se osnova ili čuva – *prodindǫlski* – ili odbacuje – *lǫkofski*.

6.2. Osnove na **-c, -k, -t + -ski > -čki / -ćki**

Ktetici u kojima se mijenja završni suglasnik osnove **-c, -k, -t** pred sufiksom **-ski** jesu: *biškupęčki, blätnički, brčevęčki, brdovęčki, cublinęčki, dějũanšky, žurževęčki, garički, goríčki, (h)izanovęčki, hómočki, jagńędovęčki, japatovečki, kálnički, krālevečki, kupinęčki, lekėnički, pisàrevački, rěčički, srički, sęsvęčkt, topòlovečki, tǫhovički, vrbovęčki, zdęnački.*

Dodavanjem sufiksa **-ski** osnovama koje završavaju suglasnicima **-c, -k** i **-t** dobije se sufiks **-čki**. U ktetiku *dějũanšky* taj je sufiks zbog pojednostavljivanja napetosti u suglasničkim skupinama, procesa uočljiva u tom i okolnim govorima, prešao u **-ški**.

6.3. Osnove na **-g, -ž + -ski > -ški**

Ktetici s osnovom na **-g, -ž** dobivaju sufiks **-ski**, s tim da se tada događaju glasovne promjene kojima se zatire tvorbeni šav te se kao sufiks javlja **-ški**. Primjeri su *bręški* i *svētekrīški*.

7. Zaključak

Etnici i ktetici jezični su podatci kojima se prilazi sa standardnojezičnoga i dijalektološkoga gledišta. O tome kako glasi etnik odnosno ktetik dotičnoga naselja uvijek se odlučuje polazeći od “autoetnika” i “autoktetika” odnosno od jezičnoga podatka koji će nam dati govornik mjesnoga govora kojemu etnik i ktetik pripadaju. Zbog pripadnosti etnika i ktetika različitim mjesnim govorima triju hrvatskih narječja, govorima koji imaju vlastita fonetsko-fonološka obilježja, nemoguće je očekivati da se u standardnome jeziku javljaju u tom svom izvornom obliku. Kako se neki etnici i tvorbeno razlikuju od oblika prihvaćenih u standardnome jeziku (npr. *Bednjanac* za izvorno *Bedñûncun*) te kako se mnogi ne donose u standardološkim priručnicima (npr. etnik *Blätničar*, stanovnik Blatnice Pokupske, ne nalazimo u jezičnim priručnicima), dijalektološka i onomastička istraživanja etnika i ktetika velika su potreba hrvatskoga jezikoslovlja.

Mi smo na temelju građe prikupljene za HJA (dio građe smo i same prikupile za taj projekt) te na temelju podataka iz dijalektnih rječnika proučile etnike i ktetike u kajkavštini. Svjesne da je korpus ograničen i da bi višestruko veći korpus bio nedostatan da pruži konačan prikaz tvorbe etnika i ktetika u kajkavštini, vodile smo se mišlju da građa na kojoj smo radile pokriva sve kajkavske dijalekte i da su istraženi govori “predstavnicu” skupine govora kojoj pripadaju te se analizom takve građe dobiva gruba slika tvorbe etnika i ktetika u kajkavštini.

Proučena građa pokazuje da su u tvorbi etnika za mušku osobu u kajkavštini najčešći sufixi **-jan**, **-čan** i **-ec**. Uz njih su još zabilježeni sufixi: **-ščan**, **-(j)ak**, **-(j)ar**, **-(j)ančan**, **-(j)anec**, **-čanec**, **-čar** i **-ovec**.

U tvorbi etnika za žensku osobu sudjeluju ovi sufixi: **-ka**, **-ica**, **-jakinja**, **-čica** u mocijskoj tvorbi te **-ka**, **-ica**, **-janka** u tvorbi od ojkonomne osnove. Plodniji su: **-ka** i **-ica**, dakle ne **-inja** i **-kinja** kao u standardnom jeziku.

Od višechlanih ojkonomima etnici se tvore sufixsalnom tvorbom najčešće od imeničkoga dijela (npr. *Vrāpčan* – *Vrapčājnka* od *Gūorne Vrāpčę*) ili složeno-sufixsalnom tvorbom (*Svetonēdelščan* – *Svetonēdelka* od *Svęta Nędęla*), kada sudjeluju obje sastavnice u tvorbi etnika.

Ktetici su u kajkavskom narječju odnosni pridjevi nastali sufixsalnom tvorbom, dodavanjem sufixa **-ski** većinom ojkonomnoj osnovi. Malen je broj ktetika tvorenih dodavanjem toga sufixa osnovi od etnika.

Etnici i ktetici u kajkavštini dio su golemoga, ali ograničenoga popisa hrvatskih etnika i ktetika. Proučavanje etnika i ktetika u kajkavštini u ovom radu

jedan je korak u stvaranju popisa i opisa svih tvorbenih modela koji se javljaju u hrvatskim narječjima. S takvim popisom i opisom bit će lakše protumačiti modele u tvorbi etnika i ktetika u standardnom jeziku i eventualno dati prednost nekima od njih.

8. Popis ojkonima, etnika za mušku i žensku osobu te ktetika

1. Apatovec: *Jápatovec* – *Japatofčan* – *Japatofčõnka* – *jápatovečki*
2. Bednja: *Bědnó* – *Bednúncuni* – *Bednúncunka*¹⁹
3. Biškupec: *Biškupec* – *Biškupčan* – *Biškupčajka* – *biškupččki*
4. Blatnica Pokupska: *Blätnica Pòkupska* – *Blätničar* – *Blätničarka*
– *blätnički*
5. Brčevac: *Brčėvec* – *Brčėfčan* – *Brčėfčajka* – *brčėvěčki*
6. Brdovec: *Břdovec* – *Brdofčan* – *Brdofčanka* – *brdověčki*
7. Brod na Kupi: *Bròt* – *Bròjan* – *Brojânka* – *bròjjsky*
8. Cublinec: *Cüblinec* – *Cublīnčan* – *Cublīnčajnka* – *cublīnččki*
9. Čabar: *Čěber* – *Čebrânc* – *Čebrânka* – *čebrânsky*
10. Delnice: *Dějuance* – *Dějuančan* – *Dějuančycyca* – *dějuanšsky*²⁰
11. Dubrava: *Dòbravice* – *Dòbrafčan* – *Dòbrafčenkca* – *dòbravaččke*
12. Dugo Selo: *Dògę Sěle* – *Dugosělec* – *Dugosělka* – *dugosěljski*
13. Đurđevac: *Šūržėvec* – *Šūržėfčan* – *Šūržėfčica* – *šurževččki*
14. Gornja Bistra: *Gõrnja Bīstra* – *Bīstran/Bīstrân* – *Bīstrâjnka*
– *bīstrâjnski*
15. Gornja Garešnica: *Gôrnâ Gârešnica* – *(Gôrnô)Gâreščan* – *(Gôrnô)Gâreščanka* – *gârički*
16. Gornja Gračenica: *Gõrnja Grâčenica* – *Grâčan* – *Grâčanka* –
– *grâčanski*
17. Gornje Vrapče: *Gũorne Vrâpčę* – *Vrâpčân* – *Vrâpčâjnka* – *vrâpčâjnski*
18. Hižanovec: *(H)izãnovęc* – *Ižanòvčan* – *Ižanòvčanka* – *(h)izãnovččki*

¹⁹ v. napomenu br. 9

²⁰ U *Rječniku delničkoga govora* donosi se drukčiji zapis ojkonima, etnika i ktetika: *Dějuonce* – *Dějuončan* – *Dejuončeca* – *dějuonške* (v. Pavešić; Magaš; Laloš 2006.).

19. Hlebine: *Lebīne – Lebīnčan – Lebīnka – lebīnski*
20. Homok: *Hõmok / Hõmok – Homočānec – Homočõdkiña – hõmočki*
21. Horvati: *Orvāti – Orvāščan – Orvāšćanka – orvāšćanski*
22. Hrastovsko: *Hrastõskõ – Hrastõlõnčan – Hrastõlõnćanka – hrastõlõjsky*
23. Hum na Sutli: *Xũm – Xũmčan – Xũmćanka – xũmski*
24. Jagnjedovec: *Jagñedõvēc – Jagñedõfčan – Jagñedõfćica – jagñedověčki*
25. Kalnik: *Kāl̃nik – Kalnīčan – Kalničājñka – kāl̃nički*
26. Knez Gorica: *Kněž Gõrica – Gorīčak – Gorīčkinja – gõrički*
27. Kraljevec na Sutli: *Krāl̃evēc – Krāl̃efčan – Krāl̃efćanka – krāl̃evečki*
28. Krapina: *Krāpina – Krapīnčan / Krapinčānec / Krāpinēc – Krapīnćanka – krāpinski*
29. Krapje: *Krāpje – Krapjānin – Krapjānka – krapjānski*
30. Krašić: *Krāšić – Krašićānac – Krašićānka – krāšićki*
31. Kravarsko: *Krāvarsko – Krāvārščan – Krāvārščanka – iz Krāvarskeg*
32. Kupinec: *Kũpinec – Kupinčāk – Kupinčānka – kupinčeka*
33. Lekenik: *Lek̃enik – Lek̃eničani²¹ – lek̃enički*
34. Lijevo Sredičko²²: *Srīčan – Sricānka – srīčki*
35. Lobar: *Lõber – Lobõreç – Lõborćica – lõborski*
36. Lukovdol: *Łũkovdol – Łũkofčan – Łũkofćanka – ļũkofski*
37. Marija Gorica: *Mārija Gõrica – Gorīčan – Gorīčanka – gorička*
38. Martinec: *Martīnec – Martīnčan – Martīnćenka – martīnski*
38. Maruševec: *Marūševēc – Marūšovčan – Marušefčānka – maruševečki*
39. Ozalj: *Õzalj – Õzaljčan – Õzaljćanka²³*
40. Peteranec: *Peterānec – Peterānčan – Peterānka – peterānski*
41. Pisarovina: *Pisārevina – Pisārevčan²⁴ – pisārevački*
42. Podravske Sestvete: *Podrāvskę Šęsv'ęte – Šęsv'ęčan – Šęsvęćica – šęsvęćki*
43. Posavski Bregi: *Põsavski Bręgi – Bręžan – Bręžānka – bręški*

²¹ U gradi nije potvrđen etnik za žensku osobu.

²² U gradi nema potvrde za to kako sami stanovnici nazivaju svoje selo.

²³ U gradi nije potvrđen ktetik.

²⁴ U gradi nije potvrđen etnik za žensku osobu.

44. Prodindol: *Prđindol – Prodindōlac – Prodindōlka – prodindōlski*
45. Putjane: *Putjāne – Putj'ŋnčar – Putj'ŋnčarka – putj'ŋski*
46. Rečica: *Rěčica – Rěčičan – Rěčičanka – rěčički*
47. Samobor: *Sanōbor – Sanobōrec – Sanobōrka – sanobōrska*
48. Serdehelj: *S'ęrdęhel – Sęrdęhělčan – Serdehělčančica – serdehělski*
49. Severin na Kupi: *Sevèrin na Kùpi – Severīnac – Severīnka – severīnski*
50. Sveta Marija: *Sv'eta M'arija – Svet'omarščan – Svet'omarščica
– svet'omarski*
51. Sveta Nedelja: *Svęta Nędęla – Svetonędelščan – Svetonędelka
– svetonędelski*
52. Sveti Križ Začretje: *Svęti Krīš – Svętekriščani – svętekriški*
53. Sveti Martin na Muri: *Mārtin – Mārtiščan – Mārtiščanka – mārtinski*
54. Šestine: *Šestīņę – Šestīnčan – Šestīnčanka – šestīnski*
55. Topolovec: *Topolōvec – Topolōfčan – Topološčanka – topōlovečki*
56. Trebarjevo Desno: *Trębarjęvę Dęsne – Trębarec – Trębarčica
– trębarski*
57. Tuhovec: *Tōhovic – Tōhofčanec – Tōhofčājka – tōhovički*
58. Varaždin: *Var'azđin – Varažđīnec – Varažđīnka – varažđīnski*
59. Vaška: *Vāška/Vāška – Vāščan/Vāščan – Vāščanjka/Vāščanjka
– vāščanski*
60. Virje: *Virje – Virōfci – Virofčica – virōfski*
61. Vratišinec: *Vrt'išynęc – Vrt'išynčar – Vrt'išynčarka – vrt'išynsky*
62. Vrbovec: *Vrbōvec – Vrbōfčan – Vrbofčājka – vrbovęčki*
63. Zdenčina: *Zdęnčīna – Zdenčāk – Zdenčārka – zdęnački / zdenčārski*
64. Zelina: *Zęlina – Zęlnčan – Zęlnčājka – zęlnski*

Literatura:

- ALERIĆ, DANIEL 1974–1975. O potrebi djelomičnoga prilagođivanja dijalekatskih mjesnih imena i prezimena. *Jezik*, XXII, br. 1, Zagreb, 5–17.
- ALERIĆ, DANIEL 1974–1975. Ponovno o potrebi djelomičnoga prilagođivanja dijalekatskih mjesnih imena i prezimena. *Jezik*, XXII, br. 3, Zagreb, 80–89.
- BABIĆ, STJEPAN 1992. Modeliranje u tvorbi riječi. *Suvremena lingvistika*, 34, Zagreb, 35–40.

- BABIĆ, STJEPAN 1975–1976. Prezimena, toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku. *Jezik*, XXIII, br. 5, Zagreb, 139–144.
- BABIĆ, STJEPAN 1976. Tvorba etnika u dijalektima i u hrvatskom književnom jeziku. *Onomastica Jugoslavica*, 6, Zagreb, 146–185.
- BABIĆ, STJEPAN 1986, 2002. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku : nacrt za gramatiku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Globus.
- BADURINA, LADA; MARKOVIĆ, IVAN; MIĆANOVIĆ, KREŠIMIR 2007. *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Matica hrvatska.
- BARIĆ, EUGENIJA i dr. 1997. (2. promijenjeno izdanje). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- BARIĆ, EUGENIJA i dr. 1999. (u redakciji izvršnog uredništva Lane Hudeček, Milice Mihaljević i Luke Vukojevića). *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pergamena – Školske novine.
- BARIĆ, EUGENIJA 1988. Tvorbeni status ženskog mocijskog parnjaka, *Rasprave Zavoda za jezik*, 14, Zagreb, 43–49.
- BJELANOVIĆ, ŽIVKO 1974–1975. Fonološka i morfološka uvjetovanost tvorbe etnika sufiksom -anac, *Jezik*, XXII, br. 3, Zagreb, 72–80.
- BJELANOVIĆ, ŽIVKO 1978. *Imena stanovnika mjesta Bukovice*. Split: Čakavski sabor.
- BJELANOVIĆ, ŽIVKO 2007. Toponimi etnonimskog podrijetla i tvorba etnika od njih. *Onomastičke teme*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 13–35.
- GABRIĆ-BAGARIĆ, DARIJA 1999. Rubni zapisi u rukopisnoj *Bibliji* Bartola Kašića. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 25, Zagreb, 99–121.
- LONČARIĆ, MIJO 1973–1974. Etnik od Koprivnica, *Jezik*, XXI, br. 2, 56–57.
- LONČARIĆ, MIJO 1990. *Kaj – jučer i danas*. Zrinski. Čakovec.
- LONČARIĆ, MIJO 1996. *Kajkavsko narječje*. Zagreb: Školska knjiga, 208 + (1) presavijen list sa zemljopisnim crtežom u bojama.
- PETI, MIRKO 1997. Koje su imenske riječi etnici i etnonimi. *Folia onomastica Croatica*, 6, Zagreb, 99–112.
- RAGUŽ, DRAGUTIN 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.
- SILIĆ, JOSIP; PRANJKOVIĆ, IVO 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 2002. Antroponimija III – Ostali tipovi imena, *Słowiańska onomastyka – encyklopedia tom I*. Warszawa–Kraków, 527–532.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 2006. *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Supetar: Brevijar.

- ŠOJAT, ANTUN 1974–1975. O uključivanju dijalekatskih imena u književni jezik. *Jezik*, XXII, br. 1, Zagreb, 25–30.
- ŠTEBIH GOLUB, BARBARA 2008. Pravi tvorbeni mocijski parnjaci u kajkavskome književnom jeziku. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 34, 393–412.
- TEŽAK, STJEPKO 1973–1974. Etnici i ktetici u pravopisnom rječniku. *Jezik*, XXI, br. 2, Zagreb, 52–55.
- TEŽAK, STJEPKO; BABIĆ, STJEPAN 2004. *Gramatika hrvatskoga jezika – priručnik za osnovno jezično obrazovanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- TEŽAK, STJEPKO 1974–1975. O poštokavljivanju mjesnih imena i prezimena, *Jezik*, XXII, br. 1, Zagreb, 18–25.
- TEŽAK, STJEPKO 1981. Ozaljski govor, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 5, 203–428 + karte
- ZEČEVIĆ, VESNA 1993. *Fonološke neutralizacije u kajkavskom vokalizmu*. Zagreb: Zavod za hrvatski jezik.

Građa:

- LIPLJIN, TOMISLAV 2002. *Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora*. Varaždin: Garestin d.o.o.
- PAVEŠIĆ, MARIJA; BLAŽENKA, MAGAŠ; ŽELJKO, LALOŠ 2006. *Rěč do rěči, Besėj-dnek dėjuonškoga devoána /Rječnik delničkoga govora*. Rijeka: Adamić.

Names of peoples and place name adjectives in the kajkavian dialect

Abstract

Since a very small amount of research has been dedicated to the study of word formation in the kajkavian dialect and none whatsoever to the formation of names of peoples and place name adjectives, this work describes and analyses the formation of names of peoples and place name adjectives in said dialect. The analysis is based upon data gathered from the nearly fifty years of field research in Questionnaires for the Croatian Linguistic Atlas which is being compiled at the Institute of Croatian Language and Linguistics, as well as upon data from dialectal dictionaries.

Ključne riječi: etnici, ktetici, hrvatski jezik, kajkavsko narječje, tvorba riječi

Key words: names of peoples, place name adjectives, kajkavian dialect, word formation